

03-06-2014

Sagsnr.
2014-0087232

Dokumentnr.
2014-0087232-1

Funktionsanalysen

Forvaltningen har i sidste halvdel af 2013 igangsat en funktionsanalyse, som ser på ændrede funktionskrav til skoler og fritidsinstitutioner i forbindelse med implementeringen af Folkeskolereformen.

Funktionsanalysen peger på, at der med Folkeskolereformen er behov for se på, hvordan de eksisterende fysiske rammer anvendes mere fleksibelt, således at de tager højde for, at:

- Understøttende undervisning vil betyde, at uudnyttede basislokaler, faglokaler og grupperum vil skulle benyttes til en mindre gruppe elever, som har behov en særlig form for opmærksomhed. Det kan fx være fagligt stærke elever, der har behov for at blive udfordret, eller mindre bogligt orienterede elever, der har behov for en mere praktisk orienteret undervisning.
- Fokus på holddannelse vil betyde, at eleverne undervises i hold frem for klassevis. Nogle skoler arbejder med i nogle fag at have flere hold end klasser for at tilgodese behovet for undervisningsdifferentiering.
- Lærer-elev feedback, selvevaluering og projektarbejde er nævnt som nogle af de indsatsområder, der kan styrke elevernes læring. Dette vil kræve, at der er faciliteter tæt på basis- og faglokaler, hvor læreren kan tage en snak med en enkelt elev eller en mindre gruppe elever om deres fremskridt og læringsmål.
- Bevægelse kan fremover tænkes ind i den almindelige undervisning, således at kravet om gennemsnitlig 45 minutters bevægelse bliver en naturlig og integreret del af skolehverdagen.
- Der etableres arbejdspladser til 1/3 af medarbejderne på skolerne, som skal stå klar ved skolestart fra skoleåret 2014/2015, men med Folkeskolereformen lægges der op til, at medarbejderne skal forberede sig i teams. Det betyder, at der endvidere er behov for mødefaciliteter, hvor medarbejderne kan samles og forberede deres undervisning sammen.
- De nye fag 'Håndværk og design' og 'Madkundskab' starter op på prøvebasis i skoleåret 2015/2015, men lærerplaner er først tilgængelige i 2015.

Kapacitetsstyring

Gyldenløvsgade 15, 1. sal
1502 København V

Telefon
3366 4581

E-mail
camila@buf.kk.dk

EAN nummer
5798009388933

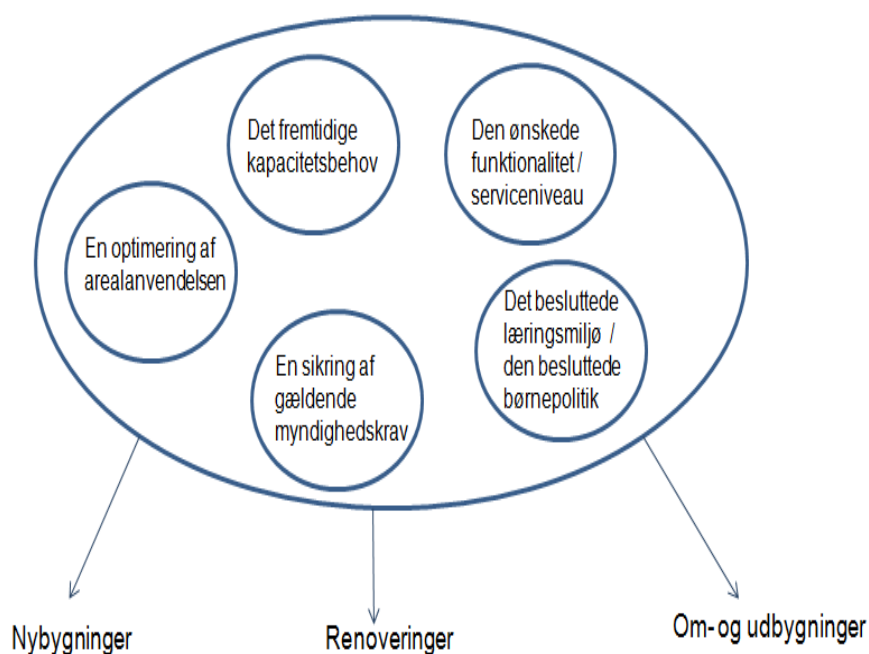
www.kk.dk

Disse indsatsområder vil skulle indtænkes i anlægsplanen og funktionsprogrammet, som forelægges Børne- og Ungdomsudvalget i august måned. Derudover skal der i de kommende år arbejdes videre med at tilpasse de fysiske rammer på fritidstilbud og skoler, således at de imødekommer nye måder at samarbejde om lokaler. Løbende vil der være behov for at inddrage relevante interessenter i dette arbejde, som kan være med til kvalificere mulighederne for bedre lokaleudnyttelse og sikre at dette understøttes via en hensigtsmæssig indretning af lokalerne.

Samtidig er der blevet gennemført en kapacitetsanalyse og en registreringsanalyse, som justerer på rammen for den måde, der omlægges, udbygges og anvendes skoler og fritidsinstitutioner på i Københavns Kommune.

Analyserne skal understøtte en samlet vision for kommunens planlægning af den fysiske struktur, der tager højde for følgende aspekter, jf. figur 1.

Figur 1. Overblik over igangværende analyser

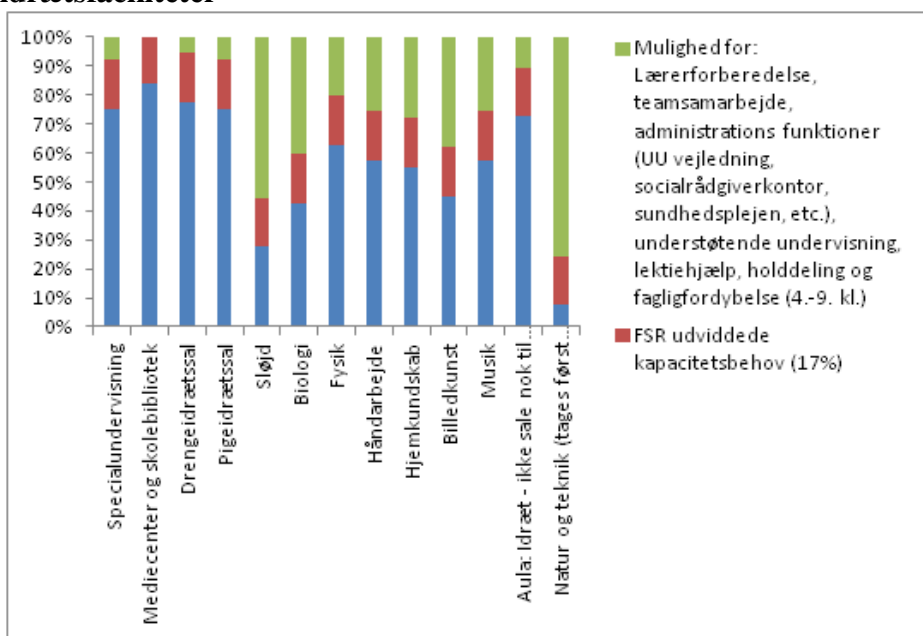
Kapacitetsanalysen har givet nogle overordnede strukturelle og økonomiske rammer, mens funktionsanalysen skal indholdsfylde rammerne, så det giver mening i hverdagen.

Registreringsanalysen, der ser på de almene folkeskole skemoplanlægning og kapacitetsudnyttelsen i fritidstilbud, viser, at

skoler og KKFO'ere/fritidshjem har uudnyttede lokaler til rådighed henover dagen, som vil kunne udnyttes til ovenstående formål.

Figur 2 viser udnyttelsesgraden på en gennemsnitlig almen folkeskole, og hvorledes skolernes lokaler typisk anvendes i dag. Når søjlen er grøn, vil der kunne tænkes i, at lokalet udnyttes til nye formål. Mens blå markerer den tid, lokalet anvendes i dag, og rød markerer den tid, skolerne vil gøre brug af lokalet efter Folkeskolereformens implementering.

Figur 2. Udnyttelsesgraden af fag-, fælles- og basislokaler samt idrætsfaciliteter

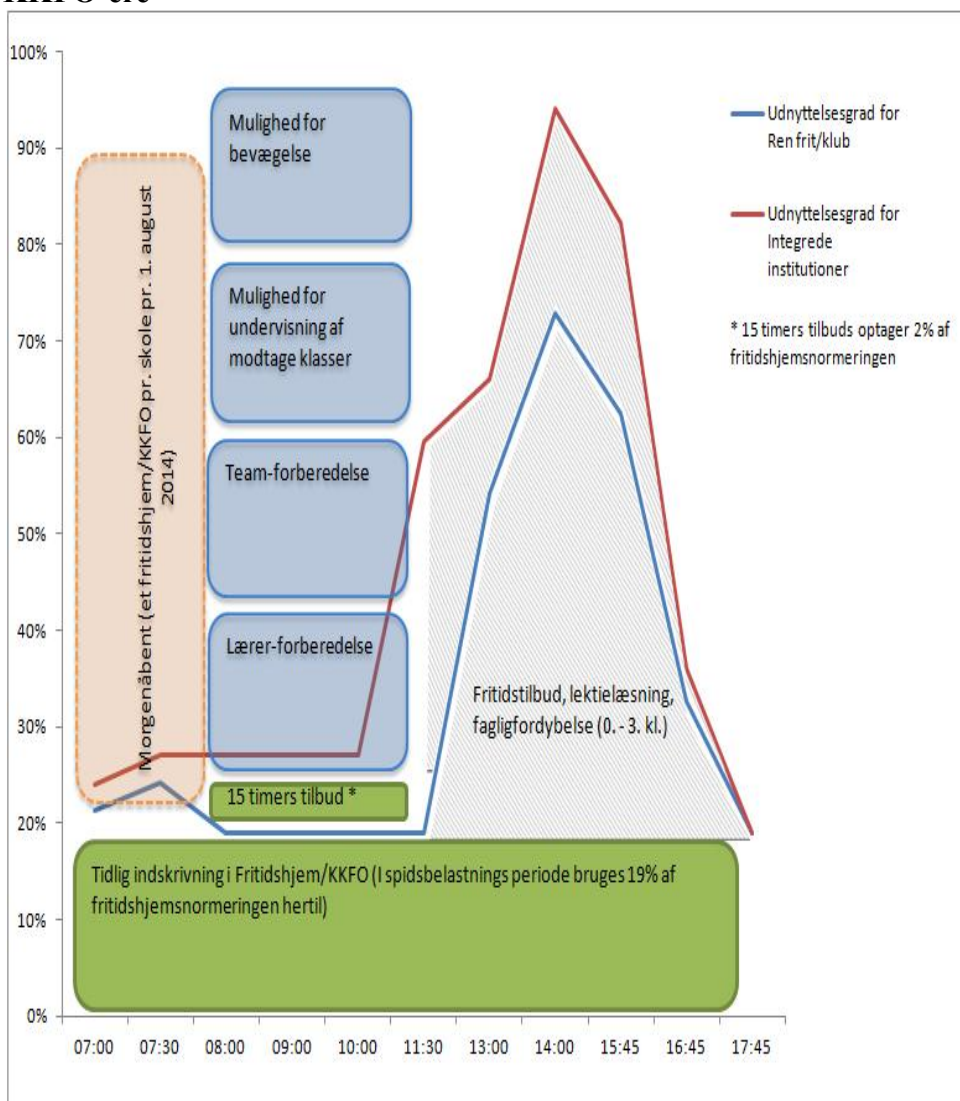

Figuren viser, at der er ledig kapacitet i skolens faglokaler, og det forslås, at denne kapacitet udnyttes til medarbejderforberedelse, teamsamarbejde, understøttende undervisning, holddannelse, elevlærer feedback etc. Ved i højere grad at sammentænke øvrige funktioner (fx UU-vejledning, socialrådgiverkontor, sundhedsplejen, etc.) vil nogle skoler også kunne imødekomme øgede krav på baggrund af Folkeskolereformens udvidede kapacitetsbehov. Det forudsættes, at skolens faglokaler kan indrettes til ovenstående funktionaliteter. Derudover findes der i dag på mange skoler EDB-lokaler og specialcentre. Etableringen af ressourcecentre samt IT som integreret del af undervisningen, trådløst netværk og investering i bærbare computere betyder, at der ikke længere er behov for særlige lokaler til disse formål. Det foreslås derfor, at lokalerne gradvist omdannes til andre formål fx grupperum, møderum og medarbejdertilstedeværelse.

Figur 3 viser, hvordan den ledige kapacitet i fritidshjem/KKFO'er kan

udnyttes til andre formål udenfor deres almindelige åbningstid

Figur 3. Udnyttelsesgraden henover dagen af fritidshjem og KKFO'ere

Modellen baserer sig på en gennemsnitsbetragtning af udnyttelsesgraden i henholdsvis "rene" og integrerede fritidshjem/KKFO i løbet af en dag. Tidlig indskrivning i fritidshjem/KKFO lægger i spidsbelastningsperioden beslag på 19 % af den samlede normering. Som det fremgår af figuren, foreslås den ledige tid på fritidshjem/KKFO'erne anvendt til lærerforberedelse, teamforberedelse, evt. undervisning af modtageklasser samt bevægelse og kreative fag. Der tages forbehold for følgende punkter:

- Det gælder for en række af funktionerne, at modellen kun er mulig, hvor skoler og fritidshjem ligger så tæt på hinanden, så lokaledelingen i praksis kan lade sig gøre

- Det gælder for alle funktionerne, at de ikke forventes tænkt ind i de perioder, hvor fritidshjemmene er belagt, men alene i de perioder, hvor de står tomme i løbet af formiddagen

Foreløbig inddragelse af interessenter

Som en opsamling på funktionsanalysen, kapacitetsanalysen, registreringsanalysen og udmøntningen af anlægsmidler til medarbejdertilstedeværelse er der behov for at gå i dialog med skoler, fritidstilbud og øvrige interessenter om, hvordan disse analyser kan implementeres i en konkret anlægsstrategi og funktionsprogram for skole- og dagtilbudsområdet.

Børne- og Ungdomsforvaltningen har drøftet både kapacitetsanalysen og funktionsanalysen på HovedMED. Derudover er analyserne blevet præsenteret for hhv. de selvejende netværk, klyngelederne, skolelederne og KLF. Målsætningen er at sikre en bredere inddragelse af relevante interessenter samt at kvalificere det materiale, der skal ligge til grund for udarbejdelsen af en anlægsstrategi og et nyt funktionsprogram, der skal lægges til grund for ud- og ombygningen af skole- og fritidstilbud i Københavns Kommune.

Tilbagemeldingerne fra møderne har været, at:

- 0-18 årsperspektivet er vigtigt uanset, hvilken organisering der vælges for fritidssektoren, herunder fx overgangen fra børnehave til fritidshjem/skole
- Børnehaverne kan være med til at understøtte forældrenes til- eller fravalg af fritidshjem, ligesom fritidshjem er med til at sikre, at børn vil benytte klubtilbud.
- Nogle skoler og KKFO/fritidshjem udnytter allerede i dag hinandens lokaler på tværs af dagen og har gode erfaringer hermed.
- Det er vigtigt med genkendelige voksne
- Der er børn, som har behov for fritidstilbud med en fast base, som giver mulighed for at opbygge og vedligeholde sociale relationer i højere grad end at deltage i aktiviteter
- Der er behov for særlige fysiske rammer, som understøtter det særlige som ligger i et fritidstilbud, således at de oplever noget der er forskelligt fra skoletilbuddet

Fremadrettet vil der være yderligere behov for at inddrage relevante interessenter, når konkrete muligheder for bedre lokaleudnyttelse skal kvalificeres.

Løsninger

Hvis skolerne skal kunne anvende kapaciteten bedre og mere fleksibelt, end de gør i dag, er det nødvendigt med redskaber, der kan understøtte skemalægning og lokalefordeling på skolerne og de

tilhørende fritidshjem/ KKFO'ere. Derudover kan mindre anlægsmæssige investeringer være med til at forbedre mulighederne for at udnytte de eksisterende faciliteter mere fleksibelt. Følgende anlægsbehov vil derfor blive vurderet frem til budget 2015:

- Købe eller udvikle et redskab der understøtter fleksibel skemalægning på skolerne
- Købe eller udvikle et redskab der understøtter skolernes muligheder for fleksibel lokaleanvendelse, herunder giver overblik over ledige lokaler til brug for medarbejdertilstedeværelse, teamforberedelse, understøttende undervisning, lærer-elev feedback, projektarbejde, selvevaluering etc.
- Købe eller udvikle et redskab der kan anvendes til registrering af udnyttelsen af fritidstilbuddene i København, herunder udnyttelsen af morgenåbning, lektiehjælp etc.
- Forundersøgelsesmidler til beskrivelse af behovet for etablering af opbevaringsfaciliteter i skolegårdene, der gør det lettere at anvende udearealerne, og herved integrere bevægelse som en del af undervisningen
- Forundersøgelsesmidler til beskrivelse af behovet for at investere i bedre akustik på skoler og fritidshjem, således at mere højlydte bevægelsesaktiviteter kan foregå i fælleslokale, uden at de er til gene for dem, der er i gang med mere stillesiddende aktiviteter i nærliggende lokaler
- Forundersøgelsespulje til beskrivelse af behovet for yderligere investeringer, herunder mulighederne for at omdanne specialcentre, edb-lokaler og fællesarealer til fx grupperum/mødefaciliteter, der kan anvendes fleksibelt af både medarbejdere og elever henover dagen, samt behovet for at investere i fleksibelt inventar, så faglokaler f.eks. kan anvendes til medarbejdertilstedeværelse og teamsamarbejde
- Midler til evaluering af tilpasningsbehøver ift. faglokaler til de nye fag 'Håndværk og Design' og 'Madkundskab' samt udvikling af nye valgfag. Det første år er prøveår for de to nye fag, og Undervisningsministeriet planlægger først at fastsætte fælles mål for de to fag i løbet af skoleåret 2014/2015. Det er først muligt at vurdere behovet for anlægsinvesteringer efter målene er fastlagt
- Forundersøgelsespulje til beskrivelse af behovet for yderligere investeringer til tilpasning af at håndarbejds-, sløjd- og hjemkundskabslokaler, således at de fremadrettet vil kunne anvendes til "Håndværk og design" og "Madkundskab" vha. mindre justeringer

Økonomi

Anlægsønsker estimeres og forelægges Børne- og Ungdomsudvalget på budgetseminaret i august 2014, hvis udvalget godkender, at der skal arbejdes videre med de anlægsønsker, der er skitseret.

Videre proces

- Medio august 2014: Anlægsønsker forelægges Børne- og Ungdomsudvalget
- Oktober 2014: Budget 2015 vedtages
- Primo 2015: Evaluering af medarbejdertilstedeværelse og teamforberedelse
- 2015: Vurdering af behov for anlægsmidler for de to nye fag "Håndværk og design" og Madkundskab"
- Medio august 2015: Anlægsønsker forelægges Børne- og Ungdomsudvalget
- September/oktober 2015: Budget 2016 vedtages.

Uddybende opsamling på drøftelse med eksperter på skole- og fritidsområdet

De skitserede anlægsbehov tager afsæt i to inspirationsmøder og dialog med netværk, klynger og skoler. På de to inspirationsmøder deltog lærere, skoleledere, fritidshjem- og KKFO-ledere, eksterne eksperter (DPU) og medarbejdere i forvaltningen. Nedenfor sammenfattes drøftelserne fra de to inspirationsmøder.

Ophævelse af hjemklasseprincippet

Hvis hjemklasseprincippet ophæves på nogle trin, vil det stille øgede krav til anvendelsen og hermed indretningen af fællesarealer, faglokaler, udearealer etc., som generelt vil blive bragt yderligere i spil i fremtiden, bl.a. i forbindelse med øget holddannelse, understøttende undervisning, fokus på elev-lærer feedback, mere bevægelse etc.

Eleverne har desuden behov for skabe/lockers uden for basislokalerne, hvor de kan opbevare deres overtøj, skolemateriale, computer, gymnastiktøj etc., hvis de ikke længere har adgang til et basislokale, hvor de kan ligge deres ting. Der skal desuden være et sted udenfor basislokalerne, hvor elever kan spise deres frokost og opbevare deres madpakke.

Derudover skal eleverne have mulighed for at materialisere deres læring via proformens, plancher, modeller, video etc. Dette sker i dag typisk i basislokalerne, men hvis hjemklasseprincippet ophæves, vil dette fremover også skulle ske i fællesarealerne. Endelig er det vigtigt at være opmærksom på, at god undervisning også kræver mulighed for improvisation, justering samt variation.

Hvis hjemklasseprincippet ophæves vil faglokalerne evt. kunne fungere som basislokaler for de fag, der normalt foregår i basislokalerne. Det vil typisk være dansk, matematik, sprogfag, historie, geografi etc. Herved skabes der mulighed for, at basislokaler kan målrettes de forskellige fag. Fagenes rekvisitter, materialer, elevproduktioner etc. vil således kunne afspejle det fag, som der undervises i i lokalet, og således fremme princippet om synlig læring for den enkelte elev. Dette vil dog afstedkomme en række nye skemamæssige udfordringer, bl.a. i forhold til lærerbesætning, lærerkompetencer, personalesamarbejde og anvendelse af personalearbejdspladser

Udover at anvende fællesarealerne som undervisningsfacilitet vil der formentlig komme en større anvendelsesgrad af faglokaler, da fællesarealerne alene ikke ville kunne dække behovet.

Inklusion

Ophævelsen af hjemklasseprincippet, projektorienteret undervisning, holddannelse i undervisningen etc. kan være en udfordring for en gruppe af elever, som fx er mere stille eller introverte eller elever med særlige behov. Disse elever kan have svært ved at overskue en hverdag, hvor skoledagens aktiviteter ikke altid er knyttet til en bestemt klasse, og hvor de skal forholde sig til en større gruppe børn og skiftende lokaler. Disse elever kan have behov for én fast base henover dagen, hvor fra deres læringssituationer kan udspringe. Dette kan muligvis afhjælpes med særligt inventar (skillevægge, særlige møbler o. lign.).

Det er vigtigt, at indtænke i et kommende funktionsprogram, at der skabes rum for, at disse børn kan finde steder på skolen, hvor de kan trække sig væk for at være alene eller sammen med en mindre gruppe børn. Fælleslokaler på skolen skal således indrettes på en måde, så de tilgodeser disse børns behov. Dette kan bl.a. ske ved at åbne skolebiblioteket eller ved at etablere huler og kroge i fælleslokalerne.

Øget holddannelse i undervisningen

På nogle skoler anvendes holddannelse, bl.a. på baggrund af elevernes forskelligartede behov og individuelle læringsmål, således at undervisningen målrettes efter elevernes særlige forudsætninger og faglige niveau. Disse grupper er fleksible og revideres løbende. Holddannelse vil typisk kunne fungere i fx dansk, matematik og sprogfag. På nogle skoler vil holdene evt. være mindre end en klasse, således at der er flere niveauhold, end der er klasser på en skole.

Hver elev tilhører derudover en stamklasse. Spisning, praktiske opgaver, lejrskoler, nogle af de fysiske aktiviteter, værkstedsaktiviteter og orienteringsfagene kan fx foregå i stamklasse.

Undervises der i mindre hold, vil det kræve, at der i udvalgte fag vil være behov for adgang til flere lokaler, end der er, hvis faget undervises klasseopdelt, som det sker på de fleste skoler i dag.

Skolerne kan i nogen grad organisere sig ud af dette ved at anvende andre klassers basislokaler, når disse klasser fx anvender faglokaler, idrætsfaciliteter eller er på ture udenfor skolen.

Indimellem vil det være hensigtsmæssigt, at kunne samle mere end 28 elever i et lokale. Fx hvis der skal gives en fælles besked til en hel årgang, eller eleverne skal præsentere det, de har lært for en større gruppe. Dette stiller krav til, at basislokaler indeholder flytbare vægge, således at to lokaler kan anvendes som et stort lokale, eller at der er et fælleslokale, hvor der er plads til fx en hel årgang (aula, gymnastiksal etc.).

KKFO-hjembase

I dag har både fritidshjem og KKFO'ere i Københavns Kommune deres egne lokaler. Det betyder, at KKFO'erne/fritidshjemmenes lokaler som oftest ikke anvendes i formiddagstimerne, mens skolens lokaler er ledige om eftermiddagen.

Hvis hjembasen ophæves, eller kvadratmeter kravet pr. bar reduceres, vil fritidstilbuddenes aktiviteter fremover helt eller delvist skulle foregå i skolens lokaler.

Udfordringen er, at de aktiviteter, der foregår i fritidstilbuddene, er anderledes end det, der foregår i skoletiden. Aktiviteterne om eftermiddagen er ikke nødvendigvis stillesiddende aktiviteter, der kan foregå i et klasselokale med borde og stole. Fritidstilbuddene er derfor typisk indrettet med bløde møbler, et hobbyrum samt plads til at danse, spille bordtennis eller bordfodbold, lave mad etc. Disse aktiviteter kan være svære at skabe rum for i et undervisningslokale, hvor der samtidig er behov for plads til borde og stole til 28 elever.

Hvis fritidstilbuddene skal foregå uden en separat og fast base på skolerne, vil der derfor være behov for større fællesarealer eller, at basislokaler bygges større, end de gør i dag, således at de møbler, der er i fritidstilbuddene, kan indeholdes. Derudover vil der være behov for ekstra plads til opbevaring af inventar, materialer, spil etc., der understøtter fritidstilbuddenes aktiviteter. Derfor foreslås det i kapacitetsanalysen, at KKFO'ernes hjembase reduceres, men ikke at hjembasen fjernes helt.

Tidlig indskrivning til 0. klasse i KKFO og fritidshjem i Københavns Kommune betyder, at det kommende skoleårs 0. klasseelever starter i KKFO eller fritidshjem fra marts til juli. Dette kan lade sig gøre, fordi 3. klasseeleverne allerede i løbet af foråret skifter til fritidsklub. Hvis

der fortsat skal være tidlig indskrivning til 0. klasse i Københavns Kommune, vil der være behov for selvstændige KKFO- og fritidshjemslokaler på skolen, der kan rumme de kommende 0. klasses elever.

På nogle københavnske skoler er der op til 6 tilknyttede fritidshjem, som 0.-3. klassebørnene skal fordeles på. Derudover er der 17 ud af 140 fritidshjem, som har mere end en skoletilknytning. Nogle steder forsøger skolerne at samle klasserne i det samme fritidshjem eller KKFO, mens andre skoler spreder klasserne på flere KKFO'ere/fritidshjem. Der er fritidshjem i København, med en normering på under 28 børn, og disse fritidshjem vil ikke kunne rumme en hel klasse. Denne organisering betyder, at nogle børn skal forholde sig til mange forskellige børn og voksne henover en dag.

Tilgængæld gør det det lettere at udnytte kapaciteten maksimalt og imødekomme at søskendegaranti på fritidshjem/KKFO. Derudover kan det opleves som en udfordring for samarbejdet mellem lærerne og pædagogerne om børnene, idet der er mange forskellige relationer henover barnets dag.

Nogle skoler har samlet alle Y-klasser på en KKFO eller et fritidshjem for at sikre de bedste rammer for samarbejdet mellem pædagoger og lærere. Denne organisering er ikke mulig på alle skoler i dag, idet nogle fritidshjem er for små til at kunne rumme 4 klasser, dvs. at de har en normering, der er mindre end 112.

I dag er det meget forskelligt, hvordan de KKFO/fritidshjem er organiseret i forhold til de enkelte skoler. Desuden er det ikke alle fritidshjem, som ligger i umiddelbar nærhed af skolen, og en øget anvendelse af disse faciliteter vil afstedkomme et øget tidsforbrug (bl.a. i forhold til transport) og tilsyn.

En løsning er, at skolerne etablerer aldersintegrerede miljøer, således at et fritidshjem fx har indmeldt alle 0.-3. klasseelever i U-klasserne, mens et andet fritidshjem har indmeldt alle 0.-3. klasseeleverne i V-klasserne. Det betyder, at det i højere grad vil være de samme lærere og pædagoger, der skal samarbejde om de samme børn. Dette vil kræve en omlægning af fritidshjemkapaciteten, således at mindre fritidshjem sammenlægges eller, at nogle fritidshjem nedlægges, mens andre udbygges eller opnormeres.

Øget bevægelse

Det at få bevægelse ind i undervisningen handler primært om at arbejde mere kreativt med pædagogikken omkring undervisningen. Bevægelse kan ske ved at flytte fagene udenfor eller ved at anvende basislokaler, faglokaler, fælleslokaler (fx gangarealer) og idrætsfaciliteter i andre fag end dem, de oprindeligt er tiltænkt.

Bevægelse ude

Flere undersøgelser viser, at specielt piger i pubertetsalderen er svære at motivere til bevægelse, hvis de ikke har lært det som små. Derfor er det vigtigt, at alle børn kan være med i de aktiviteter, der foregår i skolegården - Også de børn som helst er fri for at bevæge sig. Bevægelse skal derfor ikke kun handle om at få pulsen op.

Skolegårdene er desuden ofte målrettet de mindre børns bevægelsesaktiviteter i frikvartererne. På nogle skoler skal der derfor sættes mere fokus på, at de ældre elever har mulighed for at bevæge sig i frikvartererne. Der skal skabes mulighed for, at de store elever kan bevæge sig i udearealerne, uden at det er i konflikt med de mindre elevers aktiviteter. Derudover bør der ses på at åbne skolegårdene op, således at uderummet omkring skolen i højere grad kan tages i brug.

Aldersopdelte skolegårde eller områderne omkring skolen vil kunne sikre bedre betingelser for bevægelse på alle alderstrin.

Derudover er det vigtigt, at børnene ser nogle voksne gå foran og vise, hvordan man kan bevæge sig på mange forskellige måder i skolegården. Pointen er, at en skolegård kan være nok så fint indrettet, men hvis børnene ikke ved, hvordan den kan bruges, skaber den ikke mere bevægelse.

Fremadrettet skal skolegården også kunne rumme bevægelse som en integreret del af undervisningen i de faglige fag. Her kan det være nødvendigt med et skur, hvor forskellige rekvisitter og inventar til undervisningsbrug kan opbevares. Dette kan fx understøttes via multifunktionelle markeringer, tegninger og flytbare redskaber i skolegården, der kan anvendes til øvelser i matematik, dansk, sprogfag etc. Etablering af mindre holdbaner med tilskuerpladser kan desuden anvendes til at samle eleverne, når der er brug for at introducere en øvelse, samle op e. lign.

Bevægelse inde

Bevægelse kan godt foregå i basislokalerne. Udfordringen er kun, at der indimellem kan være behov for, at inventaret kan flyttes eller skiftes ud, hvis basislokalerne skal kunne anvendes til bevægelse. Derfor vil det være en fordel, hvis stole og borde er let flytbare, og der er depotrum tæt på basislokalerne, hvor det er muligt at opbevare rekvisitter eller inventar, der er målrettet indendørs bevægelsesaktiviteter. Det kunne være yogamåtter, hulahopringe, sammenklappelige bordtennisborde o. lign.

På nogen skoler er det ikke hensigtsmæssig, at der foregår meget højlydte aktiviteter i fælleslokalerne, da det kan være forstyrrende for andre elever. Samtidig skal bevægelse i indearealet ske på en måde, så

der også er plads til de lidt mere stille og introverte børn i fællesarealerne

Der er behov for, at eleverne kan udtrykke deres begejstring, fx i forbindelse med bevægelsesaktiviteter. Bedre akustik vil bl.a. kunne afhjælpe udfordringerne ift. de meget højlydte bevægelsesaktiviteter, således at der kan etableres bedre muligheder for at inddrage fællesarealer (gangarealer, gaderober, kantinen, aulaen etc.) til bevægelsesaktiviteter.

Der er især en udfordring for de ældste børn at finde egnede rum, hvor de kan bevæge sig i pauserne. Der kunne her tænkes i, hvordan fælleslokalerne aktiveres i frikvarterer, således at flere forskellige fysiske aktiviteter gøres mulige. Dette kan ske via flytbare møbler, mulighed for blødere møblering og fleksibelt inventar.

Bevægelsesmulighederne forøges endvidere ved at gøre adgangen til udemiljøer let. Dette kan fx understøttes ved at have døre direkte fra klasselokalet ud til og etablere depotrum udenfor med undervisningsmaterialer, der kan anvendes udenfor.

Det er vigtigt, at der er en klar kodning af rummene, således at det er tydeligt for børnene, om det er et lokale, som kan bruges til bevægelse og leg eller, om det er et stilleområde.

Bevægelse handler mest om udviklingen af pædagogikken og kulturerne på skolerne. Bevægelsesaktiviteter vil i vid udstrækning kunne integreres i de eksisterende fysiske rum på skolerne. Der vil kun være behov for mindre investeringer.

Faglokaler

Historisk har der været fokus på bestemte faglokaler skulle løfte bestemte opgaver. Fremadrettet vil faglokaler skulle tænkes mere tværfagligt. Derudover vil faglokalerne skulle understøtte de nye fag i Folkeskolereformen fx Design og Håndværk, som integrerer sløjd og håndarbejde. Endelig vil skolernes faglokaler generelt opleve en øget anvendelse i forhold understøttende undervisning og nye valgfag.

Endvidere er der mere fokus på mere virkelighedsnær og tværfaglig undervisning, hvilket betyder, at faglokalerne skal lægge op til en mere produktorienteret undervisning, med fokus på koblingen mellem teoretisk viden og praktiske færdigheder. Holddannelse, differentieret undervisning og projektarbejde betyder, at der ikke er det samme behov for, at alle 28 elever i en klasse behøver foretage sig det samme på samme tid. Derimod er det fornuftigt at have andre funktioner integreret i håndværk og design lokalet/lokalerne eller at et af de tilstødende lokaler kan tænkes sammen, og faglokalerne kan anvendes til understøttende undervisning og faglig fordybelse.

Derudover vil der løbende henover et år blive arbejdet med tværfaglige projekter på skolerne, som evt. kræver, at faglokalerne kan anvendes mere fleksibelt i undervisningen.

Arkitektfirmaet Signal peger i deres registreringsanalyse (gennemført på en uge på tre skoler) på, at faglokaler typisk kun anvendes ca. 30 pct. af tiden. Forvaltningen har efterfølgende udarbejdet en lidt mere dybdegående registreringsanalyse, som tog højde for Folkeskolereformen. Denne analyse viser, at der fortsat vil være ledige lokaler, men i en noget mere begrænset størrelsesorden. Derudover fremhæves det, at lokalerne fremover skal kunne anvendes til nye aktiviteter som understøttende undervisning, faglig fordybelse, mere bevægelse, øget holddannelse etc.

Når der bygges om eller bygges nyt på skolerne, skal der derfor tænkes i at etablere fagmiljøer, og i at der kan tænkes på tværs af fagene og skabes gode rammer for bl.a. tværfaglige projekter, understøttende undervisning og faglig fordybelse, eller at der kan foregå under-aktiviteter som fx medarbejdertilstedeværelse eller teamsamarbejde. Det sidste vil kræve, at der er særligt inventar, som kan anvendes til disse aktiviteter.

Der vil være behov for sikkerhedsmæssige krav imødekommes fx ved, at nogle maskiner eller værktøjer aflåses.

Fritidstilbuddene og foreningerne i lokalmiljøet efterspørger indimellem mulighederne for at anvende lokaler på skolen. Hvis skolens faglokaler i højere grad skal kunne anvendes udenfor skoletiden, skal der være mulighed for opbevaring af eksterne brugeres materialer. Dette vil evt. kræve, at der etableres ekstra depotrum eller skabe i forbindelse med faglokalerne.

Der skal indtænkes andre undervisnings- og/eller forberedelsesopgaver i faglokalerne for at sikre, at lokalerne udnyttes i højere grad og mere integreret i andre fag.

Fredede bygninger

Der er i Københavns Kommune flere skoler, som er helt eller delvist fredede, hvilket skaber begrænsninger for ombygning og anvendelsen af disse skoler. Her bør der være en diskussion af, om fredningerne skal kunne stå over udfoldelsen af de nye pædagogiske principper, der implementeres med Folkeskolereformen. Det er u hensigtsmæssigt, hvis de fysiske rammer er en hindring for skolens udvikling. Derfor anbefales det, at det nogle steder overvejes, om der i stedet skal bygges nyt.